MAATALOUS

Luomu on ”in”, geenimuuntelu ”out”.

ITÄVALLAN MAATALOUDEN TILANNE

Itävalta luottaa laatuun määrän sijasta

Itävallan ja Suomen maataloudella on paljon eroja, mutta myös yhtäläisyyksiä löytyy. Molemmissa maissa tilat ovat pieniä ja viljelyolot hankalat. Määrän sijasta on panostettava laatuun ja erikoistuotteisiin.

ITÄVALTA, STEIERMARK (MT)
Itävalta ja Suomi ovat monessa suhteessa samanlaisia. Elintaso on korkea ja maatalouden osuus bruttokansantuotteesta alle pari prosenttia.

EU:hunkin maat marssivat käsi kädessä vuonna 1995.

Molemmissa maissa maatilat ovat pieniä ja viljelyolot hankalat. Tuotanto perustuu perheviljelmiin.

Itävallassa on vuoden 2005 maatalouslaskennan mukaan 190 000 maatilaa. Meillä tiloja on enää alle 70 000.

Itävallassa tilojen keskikoko 18 peltohehtaaria, meillä 34.

Meillä viljelyn haittana on lyhyt kasvukausi, Itävallassa vuoristoisuus.

Naudanlihaa viedään, munia tuodaan

Kun Suomen viljasato yleensä liikkuu 4 miljardin kilon paikkeilla, Itävallassa mittakaava on sama: vuoden 2006 viljantuotanto oli 4,4 miljardia kiloa.

Yksittäisistä viljalajeista yleisin on maissi, jota syyskuun puolivälissä näkyi maan kaakkoiskolkassa lähes kaikkialla. Sen korjuu oli vasta aluillaan.

Maito ja liha ovat kotieläintilojen tärkeimmät tuotteet. Maitotiloja on 46 000, ja keskiarvotilalla on 12 lypsävää.

Maan meijerituotteista viedään nelisenkymmentä prosenttia. Tärkein vientituote ovat erilaiset juustot – niiden osuus Itävallan koko elintarvikeviennistä on viidennes.

Naudanlihaa tuotetaan 40 prosenttia yli oman tarpeen. Sianlihan tuotanto vastaa melko tarkkaan omaa kulutusta. Siipikarjan lihan suhteen ollaan 84-prosenttisesti omavaraisia, munien 74-prosenttisesti.

Hedelmiä, vihanneksia ja viiniä

Vaikka vuoristo-olot hankaloittavat viljelyä, pitempi kasvukausi tarjoaa enemmän vaihtoehtoja kuin pohjoisessa. Itävallassa näkee monenlaista meille outoa tuotantoa.

Yksi näihin aikoihin erityisesti silmään pistävä seikka ovat kurpitsapellot, joita näyttää olevan valtavasti.

Keltaiset kurpitsat oli viime viikolla koottu pelloille riveihin, joita sitten ”puitiin” tähän tarkoitukseen suunnitellulla koneella.

Kurpitsansiemenöljy on Itävallassa herkkutuote, jota tuntuu löytyvän lähes joka ruuasta, salaateista suklaaseen.

Maan etelä- ja itäosissa viljellään muutenkin paljon kasviksia ja hedelmiä.

Hedelmistä tärkein on omena, jota itävaltalaiset nauttivat paljon ja monessa muodossa. Täällä kasvaa myös luumua, persikkaa, aprikoosia ja päärynää. Maan hedelmäntuotantoala oli vuonna 2006 yhteensä 10 000 hehtaaria.

Viiniä viljellään 44 000 hehtaarilla.

Euroopan luomuykkönen

Puhuu Itävallassa kenen tahansa maatalousihmisen kanssa, aina kuulee saman periaatteen: ”Emme pärjää määrällä, vaan meidän on panostettava laatuun ja erikoistuotteisiin.”

Luomu on yksi Itävallan erikoisuuksista ja tärkeä osa laatuajattelua. Maa on maailman mittakaavassakin yksi alan uranuurtajista. Luomutiloja on yli 20 000 ja peltoalasta 15 prosenttia on luomutuotannossa.

Luomu on maassa ”in”, geenimuuntelu ”out”: Sekä viljelijät että kuluttajat suhtautuvat Itävallassa muuntogeenisiin kasveihin erittäin kielteisesti.

SATU LEHTONEN

Itävallan tunnuslukuja

maatiloja	190 000 kpl, joista osa-aikaisia 54 %
tilojen keskikoko	18,4 hehtaaria
kotieläintiloja	87 000 kpl
maataloustuotannon arvo	5,7 mrd euroa
metsätalouden arvo	1,5 mrd euroa
maa- ja metsätalouden osuus bkt:stä	1,7 %
elintarvikesektori työllistää	469 000 henkeä
kokonaismaa-ala	83 900 km²
– josta maatalousmaata	42 %
– ja metsämaata	39 %
asukasluku	8,3 miljoonaa (v. 2006)
bruttokansantuote käyvin hinnoin	272,77 mrd euroa (v. 2007)
bkt henkeä kohti käyvin hinnoin	32 800 euroa (v. 2007)

MT

Lähteet: Lebensministerium (Itävalta) ja Finpro

RIITTA MUSTONEN

Karja laiduntaa vuoristoisilla niityillä Almenlandin luonnonpuistossa, missä on tärkeä osa myös matkailulla. Eläimet kuuluvat maisemaan ja pitävät sitä kunnossa.

Alppilaitumet tuottavat merkkilihaa

ITÄVALTA, STEIERMARK (MT)
Itävaltalaisen ravintolan ruokalistalla tarjotaan outoa lihaa: Almo beef. Mikä uusi liharotu tämä on – on ainakin mureaa ja väriltään kuin nautaa.

Nautaapa hyvinkin. Kyseessä on harvinaisen murbodner-rodun liha, jota kasvatetaan Steiermarkin maakunnan alppiniityillä. Nimi Almo tulee hankkeesta, jonka tarkoitus on säilyttää rotujen monimuotoisuutta kasvattamalla Murbodner-rodun kantaa ja samalla edistää kestävää lihantuotantoa alppilaitumilla.

Almo-hanke syntyi parikymmentä vuotta sitten tilanteessa, kun Itävallasta rahdattiin valtion tuella lihakarjaa Egyptiin ja Italiaan. Sonneja kasvatettiin kustannustehokkaasti hormoneja apuna käyttäen.

”Viljelijät eivät halunneet sitä. Pieni vuoristoviljelijöiden joukko päätti panostaa alppirotuun ja tuottaa korkealaatuista pihvilihaa tiedostavalle kuluttajalle. Karja kasvatetaan alppilaitumilla, missä on tarjolla halpaa rehua”, kertoo hankkeen johtaja **Rudolf Grabner**.

Viidenneksen parempi hinta

Almo-tuotemerkki kuuluu viljelijäosuuskunnalle, jossa on 520 jäsentä. Viljelijät maksavat kymmenen euron jäsenmaksun ja kymmenen euroa jokaisesta teurastetusta eläimestä. Viime vuonna teurastettiin 4 500 eläintä.

Yhdellä tilalla on keskimäärin alle kymmenen eläintä. Pientä tilakokoa ei pidetä ongelmana, sillä seudulla on hyvin tarjolla lisäansioita. Työttömyysaste on alle kolme prosenttia.

Tuottaja saa lihasta neljä euroa kilo, mikä on viidenneksen enemmän kuin tavallisesta lihanaudasta maksettu hinta. Yhdestä eläimestä maksetaan keskimäärin 1 500 euroa. Rehuja eläinlääkintäkustannukset eläintä kohti ovat 1 000–1 100 euroa, joten muiden kustannusten kattamiseen jää 400–500 euroa.

Lisäksi viljelijät saavat tukea lähes saman verran kuin tuloa. Grabnerin mukaan viljelijän laskennallinen työtulo on kymmenisen euroa tuntia kohti.

Itävallan valtio tukee murbodner-rodun kasvatusta siihen asti, kun emolehmien määrä on noussut neljääntuhanteen, koska sitä pidetään riittävän laajana kantana rodun säilymiselle. Valtio tukee myös Almo-lihan markkinointia.

Reilu kolmannes Almo-karjasta on luomua. Geenimuunnellun rehun käyttö karjalle on kielletty.

Alppilaidunnus säästää työtä

Leitnerin tila on tuottanut Almo-lihaa kymmenen vuotta muun naudanlihantuotannon ohella. Tilalla oli aiemmin lypsykarjaa, mutta karjakoon kasvattaminen kävi mahdottomaksi jyrkkien laidunten takia.

Leitnereiden tila on harvinaisen suuri Steiermarkissa, missä keskitilakoko on parikymmentä hehtaaria ja vain neljännes viljelijöistä päätoimisia. Leitnereilla pinta-alaa on peräti 120 hehtaaria, josta 82 hehtaaria on metsää.

Alppilaiduntaminen sopii tilalle hyvin, sillä eläimiä voidaan käydä valvomassa päivittäin matkalla metsätöihin ja takaisin. Itse maatila on 800 metriä ja alppilaitumet 800–1 300 metriä merenpinnan yläpuolella.

Tilalla on 64 nautaa, joista kuusi kuuluu murbodner-rotuun ja tuottaa Almo-lihaa. Loput ovat simmentaleja ja simmentalin ja murbodnerin risteytyksiä. Eläimet ovat 3–4 kuukautta vuodesta laitumella, missä ne eivät saa lisäruokaa. Ne teurastetaan 22–26 kuukauden ikäisinä.

Nuori isäntä **Pieter Leitner**, 20, kertoo, että Murbodnerit tulevat tilalle noin vuoden ikäisenä, joten ne ehtivät olla yhden kesän tilan alppilaitumella ennen teuraaksi menoa. Loppuvaiheessa eläimet ovat sisäruokinnassa, ja kaksivuotiaina niiden teuraspaino on noin 700 kiloa, josta saadaan 350 kiloa lihaa.

Leitner pitää Almo-ohjelmaa hyvänä, koska se on taannut hyvän ja vakaan lihan hinnan. Lisäksi ohjelmassa on kehitetty alppilaiduntamista ja se säästää työtä, jolloin lisäansiota saa esimerkiksi metsästä.

Helpompi löytää työtä kuin emäntä

Pieter on tilan tuleva isäntä ja hänellä on jo tyttöystävä katsottuna. Hän näkee tulevaisuuden valoisana, sillä hänellä on mahdollisuus kasvattaa sekä metsästä että lihakarjasta saatavia tuloja. Laatulihalla on Itävallassa kova kysyntä.

Kaikkien viljelijöiden tilanne ei ole yhtä hyvä. Hankejohtaja Grabner näkee maatalouden suurimpana ongelmana emäntäpulan. Maatiloilla on paljon työtä ja avioerot ovat yleisiä. Viljelijöiden keski-ikä on 56 vuotta, joten nuoria kaivattaisiin kovasti.

Avioerot ovat aiheuttaneet paljon ongelmia, sillä moni tila on jakautunut eron myötä. Nyt Itävallassa on uusi laki, jonka mukaan erossa jaetaan omaisuudesta vain se osa, joka on yhdessä hankittu, ei koko tilaa.

RIITTA MUSTONEN

Matkailu tukee maataloutta

ITÄVALTA, STEIERMARK (MT)
Kun itävaltalainen lähtee patikoimaan tai hiihtämään Alpeille tai ajelemaan pitkin serpentiiniteitä jyrkkiin maisemiin, hän vakuuttuu siitä, että maatalous on tarpeellista ja sen tukeminen välttämätöntä.

Näin uskoo maanviljelijä **Ernst Hofer**, joka on myös Almenlandin luonnonpuisto-yhdistyksen puheenjohtaja Steiermarkissa Itävallassa. Hoferilla on itsellään 38 emolehmää, joista osaa hän laiduntaa Almenlandissa toukokuun lopulta syyskuun puoliväliin.

Almenlandin luonnonpuisto on 34 neliökilometrin suuruinen 13 kunnan alueella ja siihen kuuluu metsiä ja laitumia huikean upeissa maisemissa. Puistoa alettiin kehittää vuonna 1995 leader-hankkeen avulla ja se perustettiin virallisesti vuonna 2005.

Stoakoglin alppimaja on rakennettu 2000-luvulla, mutta se näyttää vuosisatoja vanhalta.

Laidunten keskellä tien varressa seisoo ainakin satavuotiaalta näyttävä harmaahirsinen alppimaja. Myös alppimajat kuuluvat luonnonpuistohankkeeseen – tämäkin ”hütte” on rakennettu vasta kahdeksan vuotta sitten ja se maksoi 350 000 euroa. Majassa toimii ravintola ja suoramyyntipiste tilojen tuotteille ja siellä järjestetään esimerkiksi lauluiltoja kerran viikossa.

Luonnonpuistohankkeen tavoitteena on tarjoa ihmisille luontokokemuksia, säilyttää vanhaa kulttuuria, perinteitä ja rakennuksia ja ylläpitää käsityötaitoja. Tien varressa voi ihailla esimerkiksi vanhanaikaista riukuaitaa, joka on pystytetty ilman yhtään naulaa tai rautalankaa. Myös ruoka on tärkeää: alppilaidunten ateriat ovat ”slow foodia” eli alusta asti omista raaka-aineista valmistettua perinteistä ruokaa.

Hoferin mielestä matkailu alueelle on erittäin tärkeää, sillä sen avulla ihmiset ymmärtävät, miksi maatalous tarvitsee tukea. Pienillä ja jyrkillä peltolohkoilla ei pysty viljelemään ilman tukia eikä maisema pysy idyllisenä ilman viljelyä. Siitä vakuuttua, kun ihastelee alppimaisemassa märehtivää lehmää tai istuu kahvilassa kuuntelemassa **Gristandel** ja **Franz Gohlerin** mukaansatempaavaa harmonikan ja paholaisenviulun soittoa alppimajan edustalla.

”Viljelijöillä on Itävallassa tunne, että he ovat tarpeellisia. Kaupungeissa asuvista ihmisistä suurin osa on ensimmäisen tai toisen polven kaupunkilaisia, joten heillä on sukulaisia maalla ja maatiloilla. Haasteenamme on, miten saada nuoret innostumaan maanviljelijöiksi, sillä muualtakin löytyy nyt hyvin töitä”, sanoo maanviljelijä **Konrad Liebchen**, joka on viisitoista vuotta hankkinut lisäansioita maataloustoimittajana.

RIITTA MUSTONEN

Murbodner-rodulla on musta turpa ja tummat silmänympärykset. Loppuvaiheessa kasvatusta eläimet ovat sisäruokinnassa.

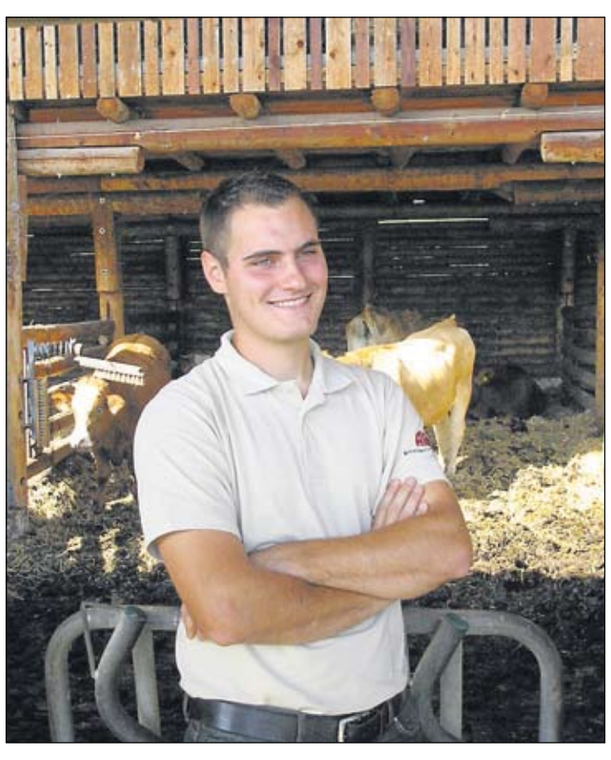

Pieter Leitner uskoo, että toimeentuloa riittää jatkossakin metsästä ja lihakarjasta.

Alppimajoissa vietetään perinnemusiikki-iltoja kerran viikossa laulaen, soittaen ja tanssien. Franz Gohler soittaa paholaisenviulua ja isä Gristandel Gohlerin harmonikkaa.